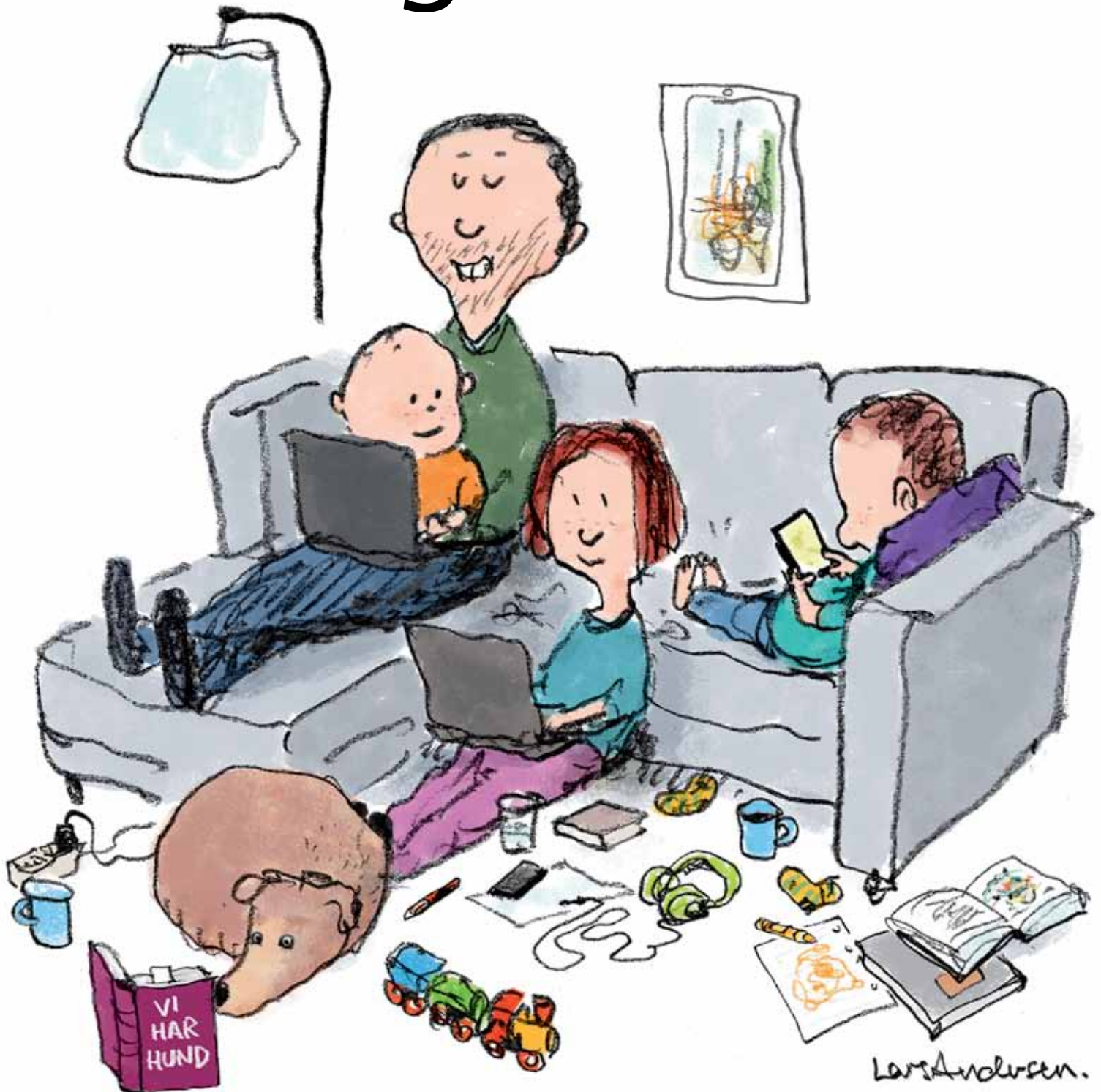

LæringsCentret

Keld Skovmands Ph.D.

Den 26. januar 2018 forsvarede Keld Skovmand, lektor i Anvendt Forskning i Pædagogik og Samfund sin Ph.D.-afhandling "I bund og grund – lærerprofessionens didaktik?". I sin afhandling kritiserer Keld Skovmand det manglende videns- og forskningsgrundlag, som ligger til grund for Forenklede Fælles Mål (som i øvrigt ifølge Skovmand ikke udgør en forenkling), den læringsmålstyrede undervisning og reformen af læreruddannelsen. Skovmand argumenterer for, at de for reformerne centrale rapporter fra Danmarks Evalueringsinstitut og Rambøll fejlrepræsenterer John Hattie og fejlagtigt hævder, at mange lande har gode erfaringer med den type mål og målstyring, som man har forsøgt at implementere i Danmark. Bedømmerne (de tre professorer Lene Tanggaard Pedersen, Bengt-Ove Andreassen samt Per Fibæk Laursen) ristede, som det sig hør og bør, Keld Skovmand, som imidlertid svarede godt for sig. Bedømmerne var enige om, at afhandlingen havde skarpe pointer, grundige analyser og var velskrevet – om end det var kras læsning grundet de problematiske forhold, afhandlingen påpeger. Hjerteligt til lykke til den modige Keld Skovmand!

• Opslagstavlen	2
• Leder	3
• Ejerskab til kunsten	4
• Læring skabes sammen	6
• Kodning er sjovt – ikke svært	8
• Er danske elever informationskompetente nok?	10
• Fest for litteraturen	12
• Anmeldelser til alle	14
• En flænge i fordommene	18
• Se mod NORD	21
• Jeg har lige læst	23

Albert, drengen, der samlede på ord

Drengen der samlede på ord, Birgit Strandbygaards fine lille roman fra 2005 om at være udenfor og alligevel have et rigt liv. For romanen modtog hun Kulturministeriets Børnebogspris i 2006. I Birgit Strandbygaards seneste udgivelse, *De udvalgte*, har hun ladet Albert, den vidunderlige hovedperson fra *Drengen der samlede på ord*, nu en ældre mand, komme på plejehjem. Albert er i øvrigt også hovedpersonen – nu som midaldrende – i romanen *Overdrevet* fra 2008. *De udvalgte* er en bittersød og hjertevarm roman om livet på plejehjemmet Solhaven, dødens forgård. Det er også en moderne heltrejse for de ældre, der stadig søger og får glimt af skabende og intense øjeblikke med ny erkendelse.

Strandbygaards barnebarn Cecilia Fiona Strandbygaard har illustreret. Bogen udkommer på forlaget Eksistensen i 2018.

De Gyldne Laurbær 2017

Boghandlernes bogpris går i år til forfatteren Jesper Wung-Sung for slægtsbogen *En anden gren*, der handler om Jesper Wung-Sungs oldeforældre, San Wung Sung og Ingeborg Danielsen, der møder hinanden i 1902 i Tivoli i København. Forlystelsesparken har åbnet dørene for en helt ny eksotisk udstilling med ægte kinesere, der arbejder, tilbereder mad og underholder, mens danskerne kigger på. San Wung Sung er en af de udstillede kinesere og Ingeborg Danielsen en interesseret gæst, der forelsker sig i ham.

Jesper Wung-Sung er født i 1971 og har udgivet en stribe flotte romaner til børn, unge og voksne. I 1998 debuterede han med novellesamlingen *To ryk og en aflevering*, som han fik Bogforums Debutantpris for, og som senere er blevet filmatiseret. Derefter skrev han sin første roman, *Kender du ikke akkusativ*, og i 2001 udkom ungdomsromanen *En-to-tre-NUI*. Sidste år udkom så *En anden gren*, der fik stor ros blandt anmelderne.

Som vinder af De Gyldne Laurbær modtager Jesper Wung-Sung en laurbærkrans, et diplom og et boggavekort på 2.500 kroner.

Desertørerne 1 + 2 – og snart 3

I 2011 udkom ungdomsromanen *Flugten* af Kim Blæsbjerg i Dansk lærerforenings Forlags serie "FRIT FOR FANTASI". Forfatteren er født 1974 i Lemvig. Uddannet fra Forfatterskolen i 1997 og cand. mag i dansk fra Københavns Universitet. *Flugten* tog udgangspunkt i nogle gymnasieelevers liv i Lemvig. Hovedaksen i romanen drejer sig om det talentfulde rockband, The Escape (Flugten). Nu har Kim Blæsbjerg udgivet 2 fremragende voksenromaner, *"Desertørerne 1 + 2"*, bind 3 udkommer i april. Det er en flot og stort anlagt fortælling om en familieejet storkoncern i international vækst, men det er kun rammen, for i fokus står to unge mænd, der begge er involveret i virksomheden på hver sin måde. Mark, der er "flygtet" fra sit opvækstmiljø i Lemvig, jurist og en betroet medarbejder i firmaet Kappel Bruhn, der producerer tøj og lædervarer. Den anden hovedperson er et af børnene i familien Kappel Bruhn, Simon, der faktisk var på vej til Afghanistan som soldat, men i sidste øjeblik får han kolde fødder. Det er en Danmarkskrønike, ja, verdenskrønike, hvor kærlighed, moralske pejlemærker og samfundsudviklingen er til debat. Det er ikke noget udpræget kønt bilde, Kim Blæsbjerg tegner af vores tid, men heldigvis er der også varme, liv og glimt af håb i romanen. Det er strålende samtidskunst, og det er svært at vente på bind 3.

Læring med kroppen forrest

Hjerneforskeren Kjeld Fredens har skrevet endnu en tankevækkende bog om at lære med kroppen. Otte vigtige elementer at have sig for øje er:

- 1) Udvikle håndværk
- 2) Engagement og vedholdenhed
- 3) Forestillingsevne
- 4) Udtryk
- 5) Observation
- 6) Refleksion
- 7) Overskride grænser og undersøge
- 8) Forstå en kunst-verden

Bogen *Læring med kroppen forrest* er udkommet på Hans Reitzels Forlag (2018).

Litteraturlæsning i følge Svend Brinkmann

- 1) Vi læser for at forstå os selv
- 2) Vi læser for at forstå de andre
- 3) Vi læser for at få det bedre
- 4) Vi læser for at få det værre
- 5) Vi læser for at få nye ideer
- 6) Vi læser for at passe på de gamle ideer
- 7) Vi læser for at få et frirum

(Fra Svend Brinkmanns åbningstale i Bogforum 2017 i Bella Center)

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

Redaktør

Eline Mørch Jensen
Weyesgade 9, 2100 København Ø.
Tel: 3918 3115 / 2171 7027
eline.moersch@gmail.com

Landsstyrelsen

Formand

Birgitte Reindel
Sophie Magdelenes Vej 1a, st.th, 3460 Birkerød
Tel (privat): 2329 6263
Tel (arbejde): 3366 4100
birgitte.reindel@skolekom.dk

Anne Foverskov
anne.foverskov@skolekom.dk

Kirsten Bundgaard Lassen
kirsten.bundgaard.lassen@skolekom.dk

Steen Juul Møller
steen.juhl.moeller@skolekom.dk

Karin Kjeldsen
karin.kjeldsen@skolekom.dk

Pensionistgruppen

Formand Stig Bergmann
Stokkemærkevej 19, 2730 Herlev
Tel (privat): 2254 5456
Tel (forening): 51 95 6777
stig@bergmann.st

Annoncer og ekspedition

PLCF Kommunikation
Banevang 5, 7100 Vejle
PLCFKom@danskklf.dk

Adresseændring meddeles til
PLCF Kommunikation.
Abonnement: Kr. 725,- inkl. moms.

Næste nummer af LæringsCentret
udkommer primo maj 2018.

Udkommer 8 gange årligt.
Oplag: 1.500 – ISBN 0105-9556

Design og grafisk produktion
CS Grafisk A/S

Deadlines:

Nr. 4: 3. april (udkommer primo maj 2018)
Nr. 5: 1. august (udkommer primo sept. 2018)
Nr. 6: 1. september (udkommer primo okt. 2018)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke
nødvendigvis redaktionens og/eller Pædagogisk
LæringsCenterForenings synspunkter.

Forside: Lars Andersen

Medlemskab: Skriftligt via hjemmesiden på
www.plcf.dk.

Kontingent: Opkræves én gang årligt i oktober.

Overgang til pensionistfraktionen: Skriftligt
via hjemmesiden (PLCF.dk)

Flytning, navneskift m.v.: Skriftligt via
hjemmesiden (PLCF.dk) eller direkte til
laeringscenterforening@danskklf.dk.

Viljen til læsning

Denne leder er skrevet i starten af marts, hvor vi alle går rundt med lidt ondt i maven over udsigten til en eventuel strejke og en modsvarende lockout. I hvert fald de af os, der var med i 2013, - det forår hvor jeg mistede en meget stor del af tilliden til vores politikere. Da jeg ikke evner at spå, vil jeg dog skrive om noget andet – i et naivt håb om, at konflikten ikke bliver til noget, men at forligsmanden Mette Christensen lykkes med sin mission om at finde et kompromis, der kan sendes til afstemning blandt parterne.

Jeg vil i stedet for lade mig inspirere af den læsekonference, jeg deltog i forleden dag, om børns læsevaner. Det var tænketanken Fremtidens Biblioteker, der stod for konferencen, og på dagen blev den sidste del af læsevaneundersøgelsen fra 2017 offentliggjort. Du kan læse et interview med en af forskerne bag undersøgelsen i sidste nummer af LæringsCentret, nemlig Stine Reinholdt Hansen fra Læremiddel.dk. Dagen blev indledt med et oplæg af Lars Geer Hammershøj fra Aarhus Universitet, DPU, om læsning og dannelse. Det blev en spændende halv time, hvor læsning og tidernes dannelsesbegreber blev sammenholdt. Skønt at høre et oplæg, der havde dannelse i centrum og ikke begrebet læring.

Hammershøj sluttede med at nævne 'viljen til læsning', som vi måske burde have fokus på, og det gav genklang hos mig. Når jeg kommer træt hjem, har jeg også brug for 'vilje til læsning', hvis jeg skal overvinde min umiddelbare tilskyndelse til at tænde for tv'et – og det selvom jeg elsker at læse. For dagens børn kræver det bestemt også 'vilje til læsning', hvis de skal kaste sig over bøgerne i deres sparsomme fritid, fremfor at lade sig fange ind af de mange forskellige digitale tilbud om streaming af film, spil og socialt samvær på de sociale medier.

Den ene del af undersøgelsen om børns læsevaner fra 2017 er en kvalitativ undersøgelse. Her er 28 børn blevet interviewet om deres opfattelse af læsning og bogen som medie for en uddybning af resultaterne i den kvantitative undersøgelse, der blev offentliggjort i september 2017.

Flere af børnene beskrev, at de skulle over en hurdle, inden de kom til det spændende i bogen, - at den første halvdel var lidt kedelig at læse. Det kender vi voksne også, - at selve præsentationen af personer og setup godt kan være lidt sværere at komme igennem, indtil vi er godt inde i historien og næsten ikke kan slippe den igen.

Og hvordan kan vi så hjælpe børnene til 'viljen til læsning'? Det kan vi dels gennem at give dem nogle gode læseoplevelser, så de bliver motiverede til at gentage succes. Det kan være gennem højtlesning, og det kan være gennem selvlesning af tekster, der siger børnene noget. Det er altså væsentligt at hjælpe børnene til at finde nogle bøger, der passer til dem – i genre og/eller indhold.

Børnene bliver primært inspireret til deres bogvalg af deres venner, og derfor er det også vigtigt at give dem mulighed for indbyrdes at udveksle erfaringer om deres læsning, for det er ikke en selvfølge, at de taler med hinanden om, hvad de læser. Det er nok de færreste danskere, der kan finde tiden til at følge med i udgivelserne indenfor børne- og ungdomslitteratur. Derfor er det vigtigt med et godt samarbejde mellem PLC og dansk lærerne, så vi kan pege på nogle forhold, som vil give børnene mulighed for at udvikle deres 'vilje til læsning'. Og når det er skrevet, så ved jeg godt, at man på nogle skoler/i nogle kommuner har mistet fokus på denne del af PLC's virke, fordi der har været så meget andet at fokusere på fra bekendtgørelsen. Men det står altså stadig i folkeskolelovens §19, at vi skal stille materialer til rådighed for børnenes fritidslæsning og yde vejledning heri, og med denne nye undersøgelse, som viser, at

børnene bruger mindre tid på læsning, end de gjorde i 2010, må vi prioritere også at have fokus på litteraturlæsning som oplevelse og ikke kun som en færdighed.

Se den fulde rapport på www.laeremiddel.dk

Birgitte Reindel, formand

PS: Undersøgelsen viser også, at børnene foretrækker at læse analogt.

Søren Martinsen, som ses sammen med elever fra 3. A på billedet her, er uddannet fra Kunstakademiet i København og Goldsmith's College i London. Han arbejder i et bredt felt med ofte meget eksperimenterende udtryk, både inden for video, installation og maleri. Hans malerier er ofte store og farvestærke, figurative landskabsmalerier.

have mulighed for. Lærerne kender eleverne og det faglige niveau, hvor kunstneren kan trække på sin viden og erfaring til at udfordre eleverne. Og læreren!

Ved første besøg i Kunstforeningen fortalte Søren om, hvordan en kunstner kan lade tilfældighederne råde, når man arbejder med et værk, med eksempler fra Henriette Lorentz og forskellige COBRA-malere. At man lader motivet blive til uden at styre det. Eleverne skulle herefter selv prøve at blande akrylfarver med vand, og hælde dem ud på papir og vende og dreje papiret så malingen flød ud i dejlige mønstre. Det var grænseoverskridende for både børn og især for voksne, her måtte man rent faktisk lege og "svine" med farverne. At Søren var der, som garant for processen, gjorde at elever og lærere alligevel følte sig trygge ved det.

Hele projektet blev afsluttet med en fernisering i Kunstforeningen, hvor eleverne og deres familier blev inviteret, og ferniseringen var også åben for udstillingens øvrige gæster. Eleverne fortalte de fremmødte om deres motiver og fremgangsmåde. Evalueringen viste at eleverne fik rigtig meget ud af projektet og at de var glade for arbejdet med Søren og Kunstforeningen. Deres selvforståelse, som nogen, der også kan lave kunst er øget, og de har lært en kunstinstitution at kende, som de kan bruge fremover i deres liv.

(Se også artiklen om projekt "Fællesskab - Kultur i Skolen" på side 6 og 7, red.)

Ejerskab til kunsten

Af Anna Johansen, lærer og PLC-medarbejder på Ellebækskolen, afd. Kildemark

Døren går op, og ind kommer 20 forventningsfulde elever fra 3. klasse. Hvad skal der ske, hvem skal de møde i de nye lokaler, og hvilke oplevelser vil de komme ud med?

Stedet er Næstved Kunstforening, som har et udstillingssted midt i byen. I øjeblikket udstiller Henriette Lorentz malerier og Janne Kristensen glasskulpturer. Den lokale kunstner, Søren Martinsen, har sagt ja til at være underviser, eller inspirator, i projekt "Fællesskab - Kultur i Skolen".

"Fællesskab" er et forløb, hvor en kulturinstitution går sammen med et antal skoler for at udvikle kommunens Åben skole-tilbud. Forløbet består af to undervisningsgange á to timer, samt en udstilling og fernisering i Kunstforeningens lokaler. Søren møder eleverne første gang i Kunstforeningen, og anden gang på skolen, hvor projektet fortsættes, før den endelige fernisering.

Næstved Kunstforenings formål med Åben skole-tilbuddet er at flere får

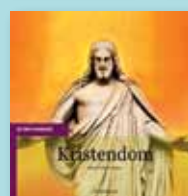
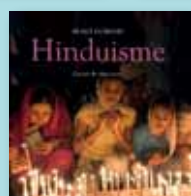
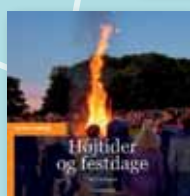
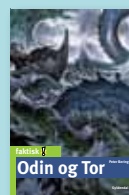
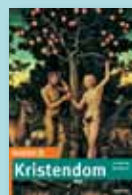
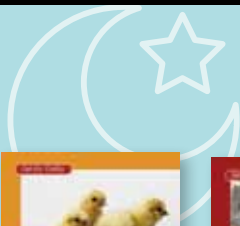
kendskab til foreningen og udstillingsstedet, og at medvirke til at de nye generationer får ejerskab til begge dele. Det frivillige foreningsliv er en vigtig del af vores kultur og historie, som eleverne på denne måde får indblik i.

Ellebækskolen er gået med i projektet, fordi man fra ledelsens side ønsker at alle klasser hvert år deltager i et kreativt eller innovativt projekt, som involverer eksterne aktører. Skolen har bl.a. et samarbejde med musikskolen, hvor eleverne lærer at spille på rigtige orkesterinstrumenter. Det er vigtigt at projekterne bliver fulgt til dørs med en afslutning, hvor eleverne får lov at vise, hvad de har lært. En forestilling eller fernisering, som synliggør vigtigheden af deres arbejde. At det, de har lavet og lært bliver synligt og bringer andre mennesker glæde. PLC og Åben skole-koordinatoren formidler kontakten mellem foreningerne og er med til at gøre resultaterne synlige for andre.

Leg i trygge rammer

I kunstprojektet er lærerne involveret i at fastlægge arbejdsplan og metode sammen med kunstneren og Kunstforeningen. Fordi alle bidrager med det, de er gode til, bliver resultatet større, end det vi enkeltvis ville

FAGLIG LÆSNING PÅ FLERE NIVEAUER

HVILKEN RELIGION ER ÆLDST?*

Jul og påske, Ramadan og Halloween. Hvordan hænger det sammen med religionerne? Og er der festdage, som slet ikke er så hellige endda?

I de mange bøger om religion og højtider i Gyldendals fagbogsserier kan dine elever hente masser af viden om religionernes værdier og ritualer og om forskellige højtiders baggrund og kendetegn. Mange af emnerne går igen i flere af fagbogsserierne, så dine elever kan læse om fx kristendom og islam på forskellige niveauer.

* Svart: Hinduisme

Find opgaver til alle bøger på **FagBog.gyldendal.dk**

GYLDENDAL

gyldendal-uddannelse.dk
tlf. 33 75 55 60
information@gyldendal.dk

Læring skabes sammen

Af Diana Gerlach, Kulturkonsulent og koordinator, Guldborgsund kommune

"Fællesskab – Kultur i skolen" er et kulturaftaleprojekt hvor en gruppe af kommuner (en kulturregion) og Kulturministeriet indgår samarbejds-aftaler mellem skoler og kulturinstitutioner. Det er bl.a. sket i Næstved kommune, hvor Kunstforeningen er gået sammen med den lokale professionelle kunstner Søren Martinsen og en lærer fra Ellebækskolen om at udvikle et læringsforløb målrettet indskolingen og faget billedkunst. Projektet er nærmere beskrevet på side 4 og er et af i alt 12 projekter i "Fællesskab – Kultur i skolen".

Kulturregion Storstrøm tæller Stevn, Faxe, Næstved, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner, og ud over kunstforeningen deltager også Museum Sydøstdanmark, Lolland Musikskole, Billedskolen Storstrøm, Fuglsang Kunstmuseum,

Teater Vi Tør, Børnekulturhuset i Næstved og Stevn Bibliotekerne i projektet.

En kulturaftale sætter regionens kunst- og kulturliv i fokus, og "Fællesskab – Kultur i Skolen" skal med egne ord 'være med til at sikre Kulturregion Storstrøms visioner om, at kultur skal understøtte og udvikle læring, indsigt og nye kompetencer til børn, unge og voksne, med mulighed for egen dannelse, lokal identitet og internationalt udsyn.'

Dogmet bag er at skolerne og lærerne først bliver spurgt om hvilken kulturinstitution de ønsker at samarbejde med, og hvordan kulturinstitutionerne og deres forskelligartede kulturelle genstandsfelt kan bidrage med relevant læring i skolen. Med afsæt i lærernes konkrete ønsker gennemføres to udviklingsprojekter i hver deltagerkommune, hvor lærere, kulturinstitutioner og en inspirator

skal skabe et bæredygtigt og relevant læringsforløb.

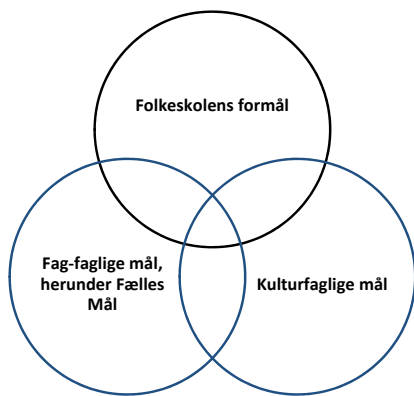
Udgangspunktet for projektet har været et regionalt ønske om, at skolerne og kulturinstitutionerne skal samarbejde mere, og at samarbejdets potentialer understøttes og kvalificeres både strategisk og i praksis. Med afsæt i projektets dogme stilles således en række åbne spørgsmål, fx: Hvad sker der, når vi spørger skolerne om deres (fx lokale og fagspecifikke) behov? Hvilke aftryk sætter lærernes centrale rolle i projektet? Og hvordan kan skolernes aktive rolle være med til at styrke og sikre relevans og læring i samarbejder mellem skoler og kulturinstitutioner?

Et tredelt læringsbegreb

Relevansen i læringsforløbene skabes bl.a. gennem inddragelse af slutbrugerne på flere niveauer: lærernes valg af samarbejdspartner, deres deltagelse i både udvikling, gennem-

Den lokale kunstner Søren Martinsen er inspirator i projektet sammen med elever fra 3. klasse på Ellebækskolen i Næstved.

førelse og evaluering af projekter. Desuden evalueres projekt og tre testforløb pr. projekt af både lærere og elever. Læringsforløbene skal desuden sætte både kulturfaglige, fag-faglige og dannelsesmæssige perspektiver og læringsmål i spil, hvilket kan illustreres på følgende måde:

I en fællesskabt læringsproces bidrager både lærer og kulturformidler med særskilte kompetencer for at skabe et 'fælles tredje', som ingen af parterne kunne have skabt på egen hånd. Kulturaktøren bidrager måske især med et autentisk kulturfagligt, fysisk rum og genstandsfelt, mens lærerne især bidrager med didaktiske perspektiver og et indgående kendskab til eleverne. Selve målet og produktet er det fællesskabte læringsforløb med et bredt defineret læringsbegreb - i figuren illustreret ved den fælles midte. Man kan med andre ord sige, at det dannelsesmæssige, det kulturfaglige og det fagfaglige fremtræder som selvstændige mål for læring, der gensidigt understøtter hinanden.

I praksis 'omsættes' det tredelte læringsbegreb til konkrete læringsforløb gennem en fælles, kompleks og dialogbaseret proces, der varierer i omfang og struktur fra projekt til projekt. I Stevns Kommune var udgangspunktet fx lærernes oplevelse af, at udskolingselever kan være meget udfordrede i deres inddragelse af det obligatoriske produkt i forbindelse med projekt-opgaven, og at de har svært ved at tænke ud over det velkendte Power-

Point-format. Derfor tænkes den lokale billedskole ind som en kreativ medspiller, der skal ruste eleverne til at tænke mere ud af boksen.

Sammen med billedskolens lærer skal eleverne fremstille et æstetisk-kreativt produkt, der skal afspejle elevernes oplevelse af sammenhænge og koblinger mellem deres personlige identitet og fremtidsdrømme og en lokalhistorisk fortid, der bl.a. findes i konkrete sagn om Stevns, i lokalarkiverne og i fiskeleret ved Stevns Klint.

I Guldborgsund Kommune arbejder Fuglsang Kunstmuseum og to lærere sammen om et 7. klasses forløb med fokus på fordybelse og ro. Her kobles museets samling, det fysiske museumsrum og elevernes ideer til relevante øvelser og metoder sammen med oplagte danskfaglige elementer. Og som en mulig 'sidegevinst' bringes også matematikfaget i spil på baggrund af elevernes interesse for en bestemt skulptur i udstillingen, som også matematiklæreren ser perspektiver i. Og det, selvom matematikfaget ikke var bragt aktivt i spil fra projektets begyndelse.

Dialog og åbenhed

Som projektets koordinator har jeg ca. halvvejs inde i projektperioden især hæftet mig ved, hvor gerne parterne vil samarbejde, og hvor mange oplagte, men også uforudsigelige løsninger, der opstår, når man tager sig tid til fælles udvikling. Det handler om at skabe en platform for dialog, hvor man ganske vist repræsenterer sin egen faglighed, men også åbner sig over for andres og tør stille nysgerrige spørgsmål.

Når "Fællesskab - Kultur i Skolen" er færdigt med udgangen af 2018, er der udviklet 12 læringsforløb, der skal formidles og udbredes til skolerne. Det sker via eksisterende kommunale platforme såsom kulturaktørernes egne hjemmesider, kommunale Åben Skole-platforme, Kulturtje-

nesten (Lolland og Guldborgsund kommuner), Skolen i Virkeligheden (Faxe og Stevns Kommuner) og Skoletjenesten i Næstved samt på obligatoriske læringsplatforme som Meebook.

Desuden er det oplagt, at skolernes PLC'er og/eller kulturambassadører spiller en aktiv rolle i udbredelsen af læringsforløbene, ligesom flere kommuner arrangerer Åben Skole-bazarer, hvor kulturinstitutioner og andre aktører præsenterer læringsforløb, der kan tænkes ind i skolernes årsplanlægning.

Kompleks læring

Endelig foregår den fællesskabte læring også på forvaltningsniveau. Parallelt med udviklingen af de 12 lokale projekter faciliterer projektkoordinator en række netværksgruppemøder for medarbejdere fra både skole- og kulturforvaltningerne i de 6 kommuner. Her udveksles viden om initiativer og erfaringer, ligesom netværksgruppen arbejder på at udvikle en strategi for at styrke samarbejdet mellem skoler og kulturinstitutioner. Her drøftes udviklingsperspektiver, bl.a. indsatser omkring kompetenceudvikling af lærere inden for de kulturbårne fag, formaliserede og fælles finansierede kulturpakker, udvikling af partnerskabs-modeller mellem skoler og kulturaktører mv.

Eleverne selv beskriver disse læringsforløb med ord som mærkeligt, kreativt, hyggeligt, sjovt, spændende, anderledes og nyt. De oplever at møde mennesker på kulturinstitutionerne, som har en anden faglighed og en stor passion for deres fag. Ofte fremhæver eleverne også en mere fri, sansebasert og kropslig læring, hvor de både lærer nyt om sig selv, (jeg vidste ikke, at jeg kunne gå så meget ned i knæ), deres klassekammerater og deres lærer, ligesom det relationelle betyder meget. Ofte beskrives den læring, eleverne oplever på en indirekte måde, men for mig er der ingen tvivl om, at en kompleks og nuanceret læring er på spil.

Kodning er sjovt – ikke svært!

Af Mads Villum Nielsen og Lauritz
Christian Holme, 1.G Allerød
Gymnasium

Børn har brug for digitale kompetencer for at kunne forstå og udnytte mulighederne i den digitale verden, vi lever i. Derfor bør kodning være en naturlig del dannelsen i skolen.

Siden vi var helt små, har vi interesseret os for computere og det digitale univers. Vi har været nysgerrige efter at lære mere, og i de seneste år er vi også begyndt at interessere os for kodning. Men det har været en ren fritidsbeskæftigelse. Først med vores projektopgave i 9. klasse, hvor vi deltog i den naturvidenskabelige konkurrence Unge Forskere, fik vi

mulighed for at prøve at arbejde fagligt med kodning i skolen.

Det er helt klart noget vi har savnet, og da vi selv kastede os over det, opdagede vi hurtigt, hvor meget man kan bruge det at kode til – både i og uden for skolen.

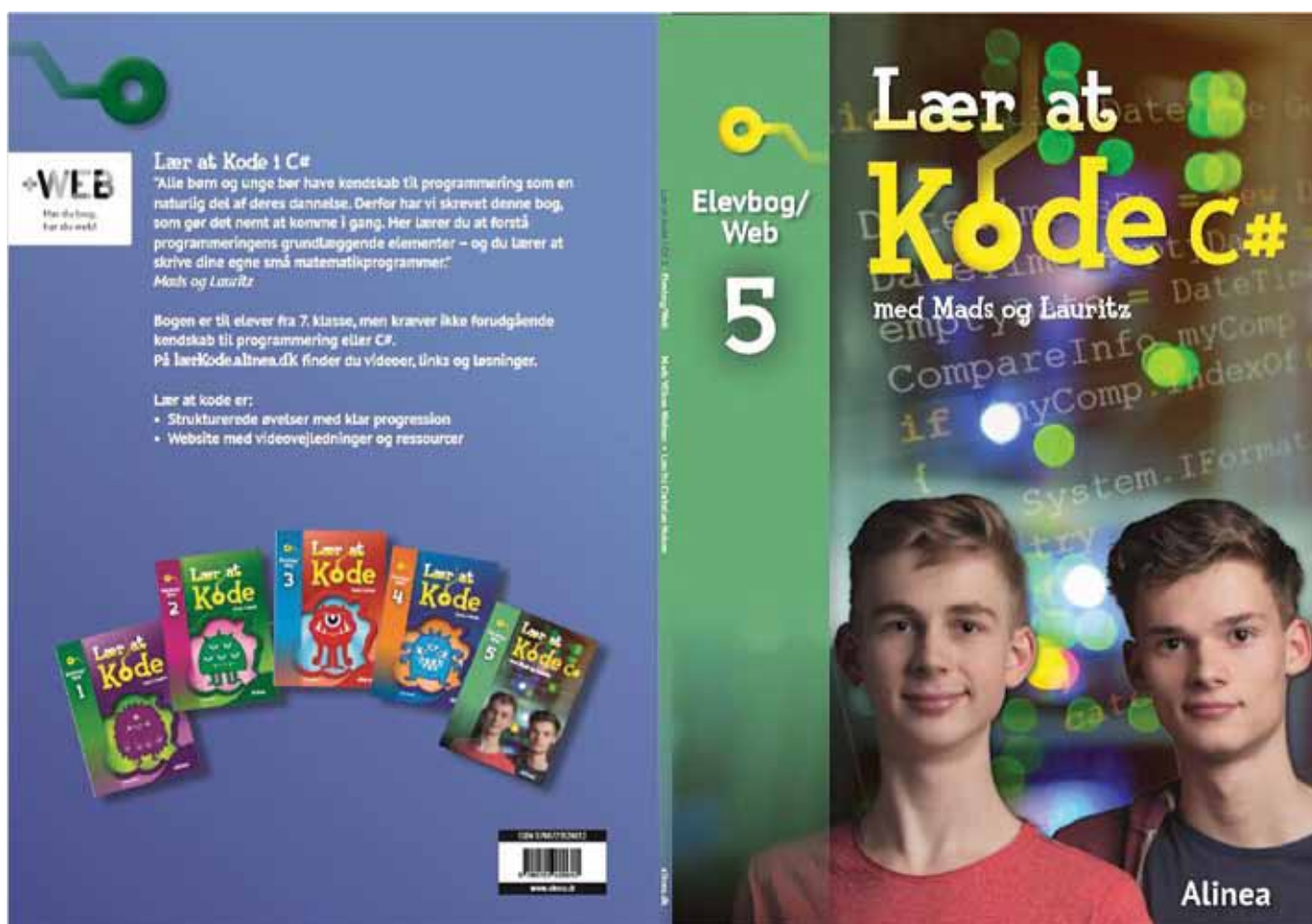
Vi mener, at alle børn bør have kendskab til kodning som en naturlig del af deres dannelse. Børn og unge har brug for digitale kompetencer for at kunne forstå og udnytte mulighederne i den digitale verden, vi lever i.

Vi kan og bør skabe grundlaget for vores digitale kompetencer allerede mens vi går i folkeskolen. Alle skoler arbejder allerede med digitale undervisningsmidler, men det er bare ikke nok at være god til at bruge det digitale – det er også vigtigt at forstå, hvad der ligger bag det, vi ser på

hjemmesider og i apps. Digital dannelse handler bl.a. om at kunne gennemskue, hvordan det digitale udvikles og hvordan det kan påvirke os.

Nemt at gå i gang

I vores projektopgave i 9. klasse arbejdede vi med den didaktiske og pædagogiske udfordring der ligger i at alle elever skal lære at kode. Her fandt vi ud af, at der er et behov for og efterspørgsel efter en forståelig og konkret måde at forstå og arbejde med kodning på. Vi fik derfor ideen til at skrive en bog for at gøre det nemt for andre at komme i gang med at programmere. Projektet med at lave undervisningsbog om programmering i folkeskolen er vores egen idé, og da vi kontaktede forlaget Alinea sagde de ja. Det tog os knap et år at skrive bogen, som vi har kaldt for *Lær at kode C#*.

Opgave 14: Switch-statement - en lille lommeregner

I denne opgave skal du lave en lommeregner. Lommeregneren skal kunne lægge sammen, trække fra, gange og dividere. For at lave lommeregneren skal du bruge mange af de ting, du i forvejen har lært, samt et nyt statement - et **switch-statement**, som man blandt bruger andet til at tjekke værdien af en variabel.

1. Start med at lave en **double**-variabel du kalder for 'a'.
• og bed brugeren om dens værdi. Brug **Convert.ToDouble** for at lave input om til et tal. Du skal lave en **double** og ikke et **int**, da din lommeregner skal regne med decimaltal.
`Console.WriteLine("Skriv det første tal");`
`double a = Convert.ToDouble(Console.ReadLine());`

2. Bed brugeren skrive den operator, der skal bruges til udregningen, og gem input i et **string**, 'matOperator'.
`Console.WriteLine("Skriv en matematisk operator: +, -, *, /");`
`string matOperator = Console.ReadLine();`
(du ser fra og med linje 7)

3. Den sidste variabel, du skal bede om, er det andet tal.
• Gem brugerens andet tal i en **double**, du kalder 'b'.
`Console.WriteLine("Skriv det andet tal");`
`double b = Convert.ToDouble(Console.ReadLine());`

4. Find nu ud af, hvilken udregning, der skal laves med 'a' og 'b'. Brug et **switch-statement**, som tjekker værdien af en variabel.
• Skriv **switch** efterfulgt af parenteser. Hvori du skrives, hvilken variabel du vil 'tjekke'. I dette tilfælde er det din variabel **matOperator**.
• Skriv efterfølgende to kørlepåsætter.
`switch(matOperator)`
{
}

5. Nu skal du skrive koden mellem de to kørlepåsætter. Koden tjekker, hvilken matematisk operator, der skal bruges, samt laver udregningen.

I **switch-statements** bruger man **cases**. **Case** betyder tilfælde eller udfald på engelsk. Man bruger **cases** til forskellige udfald. Da du skal tjekke værdien af 'matOperator', skal du lave **cases** for de forskellige værdier, vi regner med, at 'matOperator' kan have. Lav din første **case** sådan:

- Skriv 'case' efterfulgt af en værdi, som 'matOperator' kan have. Du tjekker først, om 'matOperator' er '+'. Afslut med kolon.
- På linjen efter kolonet skriver du den kode, der skal køres, hvis variabelen er lig med '+'. Lav evt. en kommentar (se Kode skal kommenteres! på side 26).
- På linjen efter koden skriver du **break** (se Begrebsforklaringer) efterfulgt af semikolon.
`case "+":`
`Console.WriteLine(a+b); //Hvis 'matOperator' er lig '+', bliver`
`//summen af 'a' og 'b' skrevet`
`break;`
Koden køres, hvis variabelen, man tjekker, er lig med '+',

6. Læg nu også **cases** for de tre andre matematiske operatores, og skriv en udregning med funktionen **Console.WriteLine** ved hver case.

```
switch(matOperator)
{
    case "+":
        Console.WriteLine(a+b);
        break;
    case "-":
        Console.WriteLine(a-b);
        break;
    case "*":
        Console.WriteLine(a*b);
        break;
    case "/":
        Console.WriteLine(a/b);
        break;
}
```

Test om din regnemaskine virker, som den skal.

```
using System;
using System.Collections.Generic;
using System.Linq;
using System.Text;
using System.Threading.Tasks;

namespace Opgave14
{
    class Program
    {
        static void Main()
        {
            //Kode til opgave 14
            //Læg nu også cases for de tre andre matematiske operatores, og skriv en udregning med funktionen Console.WriteLine ved hver case.
            //Test om din regnemaskine virker, som den skal.
        }
    }
}
```

```
using System;
using System.Collections.Generic;
using System.Linq;
using System.Text;
using System.Threading.Tasks;

namespace Opgave14
{
    class Program
    {
        static void Main()
        {
            //Kode til opgave 14
            //Læg nu også cases for de tre andre matematiske operatores, og skriv en udregning med funktionen Console.WriteLine ved hver case.
            //Test om din regnemaskine virker, som den skal.
        }
    }
}
```

Man bliver selvfølgelig ikke verdensmester i at kode ved at læse vores undervisningsbog. Målet med bogen er, at man som elev i udskolingen lærer at forstå programmeringens grundlæggende elementer og lærer at udvikle sine egne små og simple programmer.

Når man skriver programmer, træner man sin logiske tænkning og man over sig på at tænke problemorienteret. Man lærer, hvordan et program skal kommunikere med brugeren, og hvordan programmet skal køre for at opnå det man vil med programmet.

Kodning i virkeligheden

Der findes et hav af kodesprog, ligesom der findes et hav af almindelige sprog. Vi har valgt fordybe os i C#, som man udtaler C Sharp. Det er nemt at komme i gang med, og det bruges også af mere erfarne programmører, så du kan arbejde videre med C#, hvis du får

lyst til at lære mere. Samtidig er det et af de mest anvendte kodesprog i verden. Man kan hurtigt lære flere kodesprog, når først man har beskæftiget sig med et af dem.

Skal man så integrere kodning i den almindelige undervisning eller have det som et særskilt fag? Her mener vi at det vigtigste er, at man sætter kodning i sammenhæng med virkeligheden. Det kan man gøre ved at tænke i at løse helt konkrete problematikker, enten i den almindelige undervisning, især i et fag som matematik, men idéelt set bør kodning være et selvstændigt fag, evt. sammen med andre digitale kompetencer. Vi håber at det nye fag 'teknologiforståelse' kan løfte den vigtige opgave.

Vi håber, vores bog kan være med til at vække interessen for kodning hos både elever og lærere. Vi håber også, at bogen vil hjælpe med at få

eleverne til at opdage, hvor effektiv kodning kan være, og at det at kode er nemmere at komme i gang med end de fleste tror. Og så håber vi, at bogen kan være et springbræt til at komme i gang med at kode – og til måske selv at få idéer til programmer, som kan gøre verden bedre på den ene eller den anden måde!

Vores bedste råd til skoler og lærere, der gerne vil i gang med kodning i undervisningen er derfor bare: Kast jer ud i det! Bare prøv det, for det er faktisk ikke svært, men både logisk og intuitivt forståeligt. Og man bliver hurtigt grebet af, hvor mange muligheder, der ligger i at kunne lave sine egne programmer. Man opdager nye måder at løse konkrete opgaver på og det er faktisk også ret sjovt at lære et nyt sprog!

Lær at kode C#

Mads Villum Nielsen og Lauritz Christian Holme, Alinea 2018

Er danske elever inform

Af Jeppe Bundsgaard, professor mso

Danske elever klarede sig godt i den internationale ICILS-undersøgelse fra 2013. Men undersøgelsen udfordrede forestillingen om at eleverne er digitalt indfødte, der helt af sig selv mestrer computere og internettet.

Den internationale komparative undersøgelse *International Computer and Information Literacy Study* – ICILS 2013 målte 8. klasses elevers computer- og informationskompetencer i 21 lande, deriblandt Danmark. Undersøgelsen blev gennemført af den internationale forskningssammenslutning *The International Association for the Evaluation of Educational Achievement* (IEA). I Danmark var jeg ansvarlig for gennemførelse af undersøgelsen.

ICILS var det første internationale studie, der undersøgte elever i 8. klasses computer- og informationskompetence (CIK) og forsøgte at forstå nogle af de sammenhænge, den udvikles i. I ICILS defineres computer- og informationskompetence som "et individs evne til at anvende computere til at undersøge, skabe og kommunikere med henblik på at deltage effektivt derhjemme, i skolen, på arbejdspladsen og i samfundet" (Bundsgaard, Pettersson & Puck, 2014).

Målingen i ICILS 2013 foregik gennem en nyskabende, autentisk, computerbaseret test hvor eleverne skulle hjælpe fiktive personer med fx at planlægge en skolerejse eller arrangere en aktivitet efter skoletid. Nogle opgaver var multiple choice, men der var også åbne opgaver hvor eleverne skulle svare med tekst

eller udarbejde en plakate eller en hjemmeside.

Danske elever over gennemsnittet

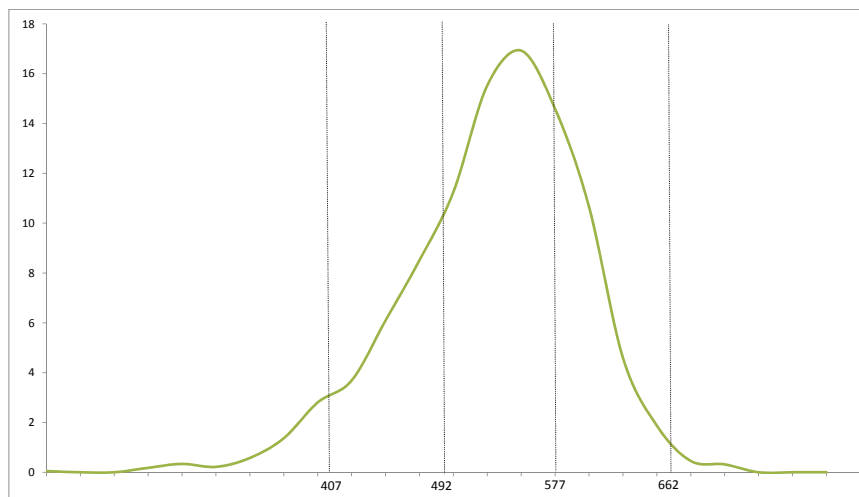
Danske elever klarede sig godt i ICILS 2013. Men undersøgelsen udfordrede forestillingen om at eleverne er digitalt indfødte, der helt af sig selv mestrer computere og internettet. 21 lande deltog i ICILS 2013. I Danmark deltog 1767 elever, 728 lærere, 92 skoleledere og 92

eleverne kan, er der grund til at tage den konklusion op til genovervejelse. Ved at analysere de opgaver, eleverne med forskellige dygtigheder kan løse, kan man beskrive fire kompetenceniveauer.

Fire kompetence-niveauer

Omkring 17 procent af de danske elever ligger på kompetenceniveau 1. De er i stand til med støtte at tilgå filer og udføre rutinepræget redigering af tekst og layout og har

Figur 3.1. Fordelingen af de danske elevers CIK-point.

Note: N=1748. Gennemsnit=542. Standardafvigelse=69. Indekset er beregnet med et internationalt gennemsnit på 500 og standardafvigelse på 100.

it-koordinatorer fra 110 skoler. De danske elever fik i gennemsnit 542 point på en skala med internationalt gennemsnit på 500. Det betød at danske elever kun klarede sig dårligere end elever fra Tjekkiet, men på niveau med elever fra bl.a. Australien, Polen og Sydkorea. Spredningen på danske elevers CIK-scorer hørte til blandt de laveste. Det vil sige, der var mindre forskel internt mellem de danske elever, end der var i de fleste andre lande.

Dette resultat kunne føre til en konklusion om at danske elever har de kompetencer de har brug for. Men kigger man nærmere på hvad

øje for at andre kan få uautoriseret adgang til og misbruge oplysninger. Yderligere 4 procent ligger under niveau 1. Disse elevers kompetencer kan ikke beskrives med ICILS-instrumentet.

Langt den største gruppe af danske elever, 46 procent, ligger på kompetenceniveau 2. Disse elever kan anvende computeren som kilde til information, kan lokalisere og udvælge information og bruge denne i egne produkter. De har en vis kontrol over layout og formatering af tekst og billeder og en opmærksomhed på at beskytte elektroniske oplysninger.

ationskompetente nok?

Den næststørste gruppe af danske elever, 30 procent, ligger på kompetenceniveau 3. Elever på dette niveau kan på egen hånd søge efter, lokalisere og udvælge relevant information samt redigere og skabe digitale produkter på baggrund af den information, de har udvalgt. Og de kan forholde sig til den information i forhold til partiskhed, præcision og pålidelighed.

Blot 2 procent af de danske elever er på kompetenceniveau 4 (i nogle af de andre lande er det op til 4 procent). De kan kontrollere og evaluere de kilder, de møder, er opmærksomme på modtagere og formål, når de søger information. De udvælger den information, de skal bruge, på baggrund af den sammenhæng de skal bruge den i, og de tilpasser layout og formatering til sammenhængen. De er opmærksomme på hjemmesiders produktionsomstændigheder (fx om det er en kommerciel producent der skriver positivt om sit eget produkt), på ophavsret og intellektuel ejendom.

Nye krav i undervisningen

I en digital tidsalder er kildekritik og informationssøgning vigtigere end nogensinde. Tidligere var det i høj grad skolen, der valgte tekster til eleverne. I moderne projektorienteret undervisning er læreren ikke inde over størstedelen af de tekster, som eleverne arbejder med. Det, som læreren skulle i gamle dage i forhold til fremfindning, valg og vurdering af tekster, skal eleven til en vis grad selv kunne i dag. Det stiller et andet krav til at kunne vurdere kvaliteter, sværhedsgrad, interesser mv. ved en tekst.

Det er kun elever på niveau 3 og 4, som forholder sig kritisk til de informationer de møder, og som er i stand til at gennemføre informations-søgning, der leder til dybere viden

om et område. Sammenligner man med Fælles Mål for dansk, hvor der beskrives mål for at finde tekster og forholde sig kritisk, skulle eleverne gerne ligge på disse to niveauer. Men det er blot 32 procent af de danske elever der gør det.

Som bruger af internettet skal man kunne forholde sig til de mange forskellige interesser, der ligger bag de tekster, man møder. Nogle forsøger at sælge et produkt, ind imellem ved at forsøge at narre forbrugeren til at tage dyre lån eller melde sig ind i en klub. Andre forsøger at fremme deres politiske eller religiøse sag, ind imellem gennem at fremhæve nogle aspekter af en sag og underbelyse andre, ind imellem ved at lyve. Eleverne skal op på niveau 4 for rigtigt at kunne gennemskue sådanne kommercielle, politiske og religiøse interesser. Kun 2 procent af de danske elever befinder sig her.

Behov for mere undervisningskompetence

Den simple forestilling om, at de unge bare kan it og er digitalt indfødte, støttes således ikke af resultaterne i ICILS. Forestillingen om at elever er kreative og kan bruge it til at producere flotte multimodale produkter, bliver også udfordret i undersøgelsen. Eleverne bruger kontorprogrammer, mens de sjældent eller aldrig bruger avancerede programmer. Og der er nærmest ingen, der kan programmere.

Danske elever anvender internettet til informationssøgning og til simple sociale kommunikationsformer væsentligt mere end det internationale gennemsnit af elever, men de udfører ikke mere avancerede kommunikationsformer som at skrive og kommentere blogindlæg eller udarbejde hjemmesider. Danske

elever er meget aktive brugere af sociale medier som Facebook, Instagram og Snapchat, men ligger lavt i mere indholdstung udveksling af information.

Der er således i høj grad behov for undervisning i computer- og informationskompetence i hverdagen i alle fag. Et enkelt kursus på biblioteket er ikke nok. Eleverne skal gøre sig mange forskellige erfaringer med at søge og vurdere søgeresultater og tekster. Det kan fx foregå når læreren eller en elev har stillet et spørgsmål, som ingen har svaret på. Her kan læreren gå på nettet og inddrage eleverne i forsøget på at udvikle gode søgeord, undersøge resultaterne på søgeresultatsiden, vurdere indholdet på de valgte sider, og diskutere hvad afsenderens forudsætninger, interesser og mål er.

I disse måneder gennemføres ICILS 2018-undersøgelsen. Man kan håbe at flere elever er kommet på niveau 3 og 4.

Kilde: Jeppe Bundsgaard, Morten Petterson og Morten Rasmus Puck: Digitale kompetencer. It i danske skoler i et internationalt perspektiv, Aarhus Universitetsforlag 2014.

Fest for litteraturen

Af Eline Mørch Jensen

Igen i år arrangerer PLC på Lindevangskolen på Frederiksberg en litteraturfestival for alle elever fra 0. til 9. klasse – og igen ligger skolen i top i læsetests. Det samme gør elevernes læselyst!

Forfatter Marianne Iben Hansen er i fuld gang med 3. årgang i Tumlesalen, hun hopper, klapper og rapper "lækre ord", som hun kalder dem: "æg-ge-bak-ke, a-na-nas og ket-chup"! Børnene er helt med.

Ind imellem fortæller hun om hvordan hun begyndte at skrive. Det hele begyndte med at hun var vild med at læse og vild med ord og bogstavlyde, men så en dag gav onkel Tuba hende en bog UDEN ORD. En bog hun selv skulle fylde ud. Det gik hun så i gang med og hendes bedste råd til dem, der gerne vil begynde at skrive er, at skrive om noget de selv synes er sjovt og spændende.

Selv er Marianne Iben Hansen bl.a. inspireret af Halfdan Rasmussens rim, som ifølge hende ligger som en underliggende rap under mange af hendes bøger. Hun hiver en af de 18 bøger, hun selv har skrevet siden debuten i 2004, frem af bunken som eksempel. Det er bogen *Axel elsker biler*, som er illustreret af Hanne Bartholin og oversat til bl.a. finsk, svensk og norsk og koreansk. Marianne Iben Hansen holder en finsk udgave i vejret og beder eleverne gætte hvilket sprog den er oversat til. Svarene er mangfoldige – fx bornholmsk og jysk – inden der er én der rammer rigtigt.

Så fortsætter hun med at udsætte børnene for et rappende – og

rablende – Halfdan Rasmussen-rim:

*En kælling og en kylling og en killing
der var tvilling, tog til Kolding med
en rolling for at købe for en skilling,
købte klamme fedteklemmer, købte
krummer af en kræmmer, købte klæge
klattekager hos en klattekagebager.*

Svært at sidde stille

Bagefter er det næsten for svært at sidde stille og holde bøjte for de fire forsamlede 3. klasser, men heldigvis varer det ikke længe før de selv skal op at stå og i gang med at rappe. En-to-tre er eleverne delt op i grupper, der hver især skal rappe ordene "fuld fart", "rokke-tand" og "bedste venner", mens de klasker sig på kroppen og klapper i hænderne og slutter med at istemme fællesordet "bang" – dirigeret af Marianne Iben Hansen og akkompagneret af hendes medbragte underlægningsmusik.

Det er i år 7. gang i træk at Lindevangskolen holder en Litteraturfestival for alle skolens elever. Målet er at sætte fokus på litteraturen og få den tæt på børnene i form af besøg af forfattere og illustratører, hvis værker man samtidig arbejder med i dansktimerne. Bag initiativet står de to lærere og læringsvejledere Maria-Louise Bjerrum og Lisa Gardum Andersen, som foruden at sammensætte programmet af besøgende også står for at klæde

skolens dansklærere på til arbejdet med værkerne.

- Opbakningen fra både elever, lærere og ledelse er kæmpestor. Præcis hvilke værker de vil arbejde med og hvordan, er helt op til den enkelte lærer og klasse. Forløbet har heller ikke været det samme hvert år, nogle har fx kørt med læsebånd hver morgen, mens andre har lavet tegne-workshops eller haft ekstra fokus på det lydlige niveau og bevægelse, fortæller Maria-Louise Bjerrum og tilføjer:

- Efterhånden som Litteraturfestivalen er blevet en tradition, er lærerne også begyndt at byde ind med gode ideer til emner og foredragsholdere, de gerne vil have taget op. Det er også dejligt at vi har ledelsens opbakning til projektet og har et budget at arbejde med, når vi skal hyre folk ind.

Gode oplevelser

Udover Marianne Iben Hansen, som holdt foredrag for (og rappede sammen med) 2. og 3. årgang, var Cecilie Eken inviteret til at holde foredrag for 4., 5. og 7. årgang, mens 6. årgang fik besøg af Morten Dürr og Lars Hornemann, som fortalte om deres arbejde med *Zenobia*. Anne Sofie Hammer tog sig af 0. og 1. årgang og endelig holdt Kenneth Bøgh Andersen foredrag for 8. og 9. årgang.

- Det er ikke bare gode forfattere, vi går efter, men også nogle der er vildt dygtige som formidlere og som virkelig kan få eleverne i tale. Vi har haft virkelig mange gode oplevelser, fx da vi havde en udskolingsklasse med nogle drenge, som slet ikke forstod, hvad bøger skulle bruges til, fortæller Lisa Gardum Andersen og tilføjer:

- Vi hyrede så Ronnie Andersen og det gjorde faktisk stærkt indtryk på dem. Én af de drenge, der have været allermest negativ, kom op til Ronnie bagefter og sagde "Det var rigtig godt, det her, jeg overvejer faktisk at læse nogle af dine bøger!" Han var helt starstruck.

- Vi kan også finde på at tage relevante problemstillinger op, som fx da vi havde en pige gruppe med nogle vanskeligheder omkring mobning. Her valgte vi at invitere Sarah Engell til en snak med pige gruppen alene, med udgangspunkt i *21 måder at dø*, som de havde arbejdet med. Det var en sindssyg god oplevelse, supplerer Maria-Louise Bjerrum.

- Fælles for alle er at der arbejdes intensivt med litteraturen i - og somme tider også op til og efter - den uge, Litteraturfestivalen varer. Der skal også komme et produkt ud det, som eleverne kan dele med

hinanden om fredagen, på den sidste dag. Det kan være alt fra foldebøger, som sjovt nok er meget moderne blandt lærerne lige nu, selvom det jo ikke er nogen ny opfindelse, til små

film, fremlæggelser og oplæsninger, fortæller Maria-Louise Bjerrum. Lisa Gardum Andersen lægger til:

- Ja, det er så sødt at se hvordan de går rundt på opdagelse i klasserne, på reposer og i aulaen og kigger på hinandens udstillinger. De små læser højt for de store og andre optræder med rap-battles. Nogle klasser har lavet et læse-barometer eller bruger søjlerne i aulaen til at måle, hvor meget de har nået at læse i løbet af ugen.

Trivsel og faglighed i top

Litteraturfestivalen rykker i den grad ved læsningen på Lindevangskolen. Det kan de to PLC-medarbejdere tydeligt aflæse af de forhøjede udlånstal på bøger af de forfattere, der holder foredrag, såvel som i det generelle udlån.

Skolens PLC er i øvrigt altid åbent og bemandet i

skoletiden, hvor højt læsning er en fast del af læringsvejledernes job, når klasserne har deres ugentlige bibliotekstime – 5 dage om ugen året rundt. Dertil kommer at Maria-Louise Bjerrum og Lisa Gardum Andersen begge har fået lov til at kvalificere sig yderligere ved at tage en Mastergrad i børnelitteratur.

Med en sådan prioritering kan det vel ikke undre at Lindevangskolen ligger højt i de nationale målinger – hhv. på en førsteplads på Frederiksberg og en 11. plads på landsplan - både hvad angår trivsel og fagligt niveau ved afgangseksamen.

Anmeldel

Af Eline Mørch Jensen

Hver uge lægger anmeldersitet Bogbotten.dk nye anmeldelser op af børne- og ungdomsbøger som udkommer på dansk, men som kun sjældent finder vej til dagbladenes spalter. Til fri brug!

Anmeldersitet Bogbotten.dk er sat i verden for at give interesserede af alle slags – fra lærere og bibliotekarer over forældre og bedsteforældre – indsigt i palletten af børnebøger som udgives på det danske sprog, dvs. både danske og udenlandske oversatte bøger til børn og unge. For selvom der udkommer stadig flere titler, som til gengæld for langt hovedpartens vedkommende trykkes i stadig mindre oplag, er det kun et fåtal der bliver anmeldt. Fagbladene Børn & Bøger, som udgives af Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentre, Klods Hans, som udgives af Selskabet for Børnelitteratur, og bladet som du her sidder med i hånden, udgør nogle af de få undtagelser.

Det er heller ikke let at finde selv de nyudgivne titler hos boghandlerne, med mindre der er tale om de bedst sælgende forfatteres bøger – her er Børnenes Boghandel i København dog en undtagelse – mens de bøger der trods alt når ud i handelen hurtigt forsvinder fra hylderne, jo flere måneder eller år – glem det! – de har på bagen.

Så hvad gør man, hvis man gerne vil have nys om spændende og måske endda smalle udgivelser? Ja, hvis man ikke bliver klogere af

at gå i boghandlen eller slå op i sin avis, er man måske så heldig at bo i nærheden af et bibliotek, som køber bredt ind af de nye bøger og ikke kun af bestsellerne. Det kan også være man har fundet en blogger der faktisk ved noget om, hvad hun skriver om, når hun anmelder børne- og ungdomsbøger. Og så er der altså

Bogbotten.dk, som prøver at udfylde hullet.

Flyveklar 6-årig

Bogbotten.dk blev stiftet i 2012 af Merete Flensted Laustsen, som har fungeret som ansvarshavende redaktør og bestyrer af sitet indtil hun – med egne ord – gav sit barn fra sig i marts

ser til alle

2018, da det var blevet klar til at flyve fra reden. Merete Flensted Laustsen er medejer og partner i litfo.dk, Master i børnelitteratur og mangeårig børnebibliotekar. Blandt meget andet. Derfor rækker tiden ikke længere til at fortsætte redaktørjobbet, hvorfor hun har overdraget Bogbotten.dk til Selskabet for Børnelitteratur,

IBBY Danmark, og i øvrigt selv fundet sin afløser som ansvarshavende redaktør, nemlig Maria-Louise Bjerrum, der er folkeskolelærer, PLC-medarbejder, Master i børnelitteratur og anmelder på bloggen bøgertilbørn.dk. Herudover har børnebogsforfatter m.m. Katarina Skovsende været ansat

som redaktør på Bogbotten.dk siden 2017.

LæringsCentret har mødt den afgående og den nye ansvarshavende redaktør til en snak om ideen bag anmeldersitet og visionerne for fremtiden.

Maria-Louise Bjerrum fortæller at hun lige skulle tænke sig godt og grundigt om for at finde ud af, om det var noget hun havde tid til:

- Ikke fordi det ikke var noget for mig, overhovedet ikke! Men jeg er jo lærer og arbejder 40 timer om ugen, jeg er mor og så kommer der også nogle tilbud ind imellem, jeg ikke har lyst til at sige nej til. Jeg synes fx det er sjovt at komme ud og holde book talks på IBBYs statusseminar og De store læser-konferencen, så det var lige det der med at få det hele til at gå op. Men der var ikke noget at gøre, jeg var bare nødt til at sige ja til opgaven, for ellers ville jeg komme til at fortryde det bittert.

- Og det er jeg rigtig glad for at du gjorde. Heldigvis havde jeg allerede fået Katarina Skovsende med, fordi jeg var ved at drukne i opgaver. Hun er rigtig skarp og smadderdygtig, hun tager imod indlæg og lægger dem op, redigerer, pakker bøger, også på it-siden er hun rigtig god, så de to udgør tilsammen et superhold! Erklærer Merete Flensted Laustsen tilfreds – og suppleres af en stornikkende Maia-Louise Bjerrum:

- Katarina er vanvittig dygtig og knivskarp! Det er hende og jeg der sammen kører Bogbotten.dk videre nu. Merete har jo lavet et sindssyg godt fundament og nu skal vi så til at finde vores vej i det. ►

A portrait of Merete Flensted Laustsen, a woman with long grey hair and glasses, wearing a dark blue jacket. She is standing in front of a brick wall with some bare branches. A green text box is overlaid on the top left of the image.

Goddag til den nye ansvarshavende redaktør af anmeldersitet Bogbotten.dk Maria-Louise Bjerrum og farvel og tak til den ansvarshavende redaktør og stifter Merete Flensted Laustsen.

Der skulle udfyldes et hul

Ideen til Bogbotten.dk opstod ifølge Merete Flensted Laustsen fordi hun "i den grad syntes der manglede anmeldelser af nyere dansk børnelitteratur".

- Bøgerne blev ikke anmeldt i aviserne og kun sporadisk i nogle få fagblade. Dengang var der slet ikke kommet gang i bloggerne. De var i sin vorden, kan man sige, men det var mest husmødre som bare godt kunne lide at læse og skrive om børnebøger, siger Merete Flensted Laustsen og tilføjer:

- Så var der lektørdtalelserne, men de var slet ikke gode nok. De manglede simpelthen brugsværdi - jeg var i øvrigt selv lektør dengang - og kom hverken dybt nok ned eller langt nok rundt. Der manglede en kritisk tilgang, så det var begrænset hvad man kunne bruge dem til som fagperson. Missionen med Bogbotten.dk har siden dag 1 været at formidle børne- og ungdomslitteraturen for at skabe læselyst.

Når Merete Flensted Laustsen taler om fagpersoner, tænker hun især på skole- og folkebibliotekarere:

- Jeg havde jo mest føling med biblioteksvæsenet og mindre med skolevæsenet, bortset fra når jeg som bibliotekar skulle formidle litteraturen til lærerne. Så jeg tænkte altså at noget måtte der gøres! Man måtte kunne lave en database - og det er jo i realiteten det, det er - med boganmeldelser lavet af dygtige og uvildige fagfolk. Fra starten af var jeg meget bevidst om, at man ikke skulle kunne kommentere på anmeldelserne, det var Bogbotten og anmelderne, der skulle stå som afsenderen.

Merete Flensted Laustsen tilføjer, at hun undervejs har modtaget mails, fx fra forlæggere som var uenige med en anmelder eller ville påpege en fejl. Men det er ikke noget, brugerne har kunnet følge med i, for alle henvendelser er gået videre til den enkelte

anmelder med redaktøren som bindeled.

Du har ikke hørt fra forfattere, som klagede over ikke at blive anmeldt?

- Faktisk ikke, kun fra nogen der spørger om ikke vi kunne tænke os at anmelde dem. Og så siger jeg altid "kom med dem"! Jeg kan ikke love at deres bøger bliver anmeldt, men jeg deler ud til højre og til venstre. Ofte kommer der en anmeldelse ud af det, for der er i princippet ikke nogen bøger, vi er for fine til, selvom det er selvfølgelig sket at en anmelder har smidt håndklædet i ringen.

Er det typisk selvudgivere, der skriver til Bogbotten.dk for at blive anmeldt?

- Ja, fx sådan en som Benni Bødker. I det hele taget oplever jeg at Bogbotten.dk er godt kendt blandt forfattere og illustratorer, selvom jeg til at begynde med lavede den klassiske fejl og glemte at lave et illustratorkort, hvor anmelderne skal udfylde hvem der har lavet omslag og illustreret, fortæller Merete Flensted Laustsen, som nu har tilføjet det i den skabelon, anmelderne skal udfylde for hver bog, med felter til sidetal, forlag, udgivelsesår m.v.

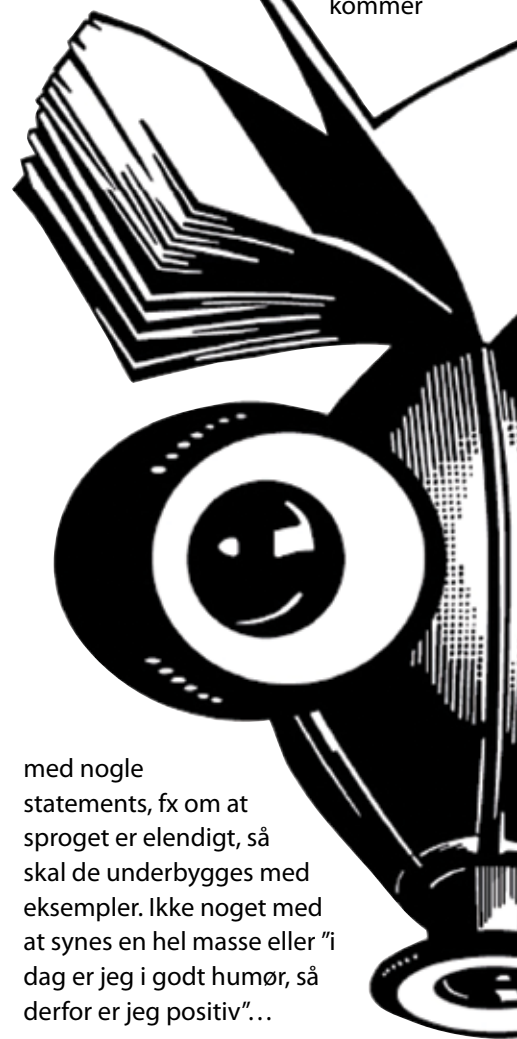
Ingen synsninger

Udover selvudgivere som bl.a. Benni Bødker, Pronto, Turbine og Lambert, er det ifølge Merete Flensted Laustsen især forlagene Gyldendal, Høst & Søn og Jensen & Dalgaard, som er "gode til at huske at sende deres bøger til anmeldelse" - og dermed også dem der får deres bøger anmeldt.

- Vi vil gerne anmelde så bredt som muligt, også meget gerne det der ikke ellers anmeldes, men der er ikke tid til at være opsøgende. Så dem, der ikke husker at sende bøger til os, bliver ikke anmeldt. Så enkelt er det. Anmelderne har jeg fundet i mit netværk og det er egentlig gået meget godt, folk har generelt været positive, så når én falder fra finder jeg

nemt en ny, fortæller Merete Flensted Laustsen og tilføjer:

- Fra begyndelsen holdt jeg hårdt på at de skulle forklare brugsværdien og målgruppen og alle de ting, som normalt er tabu i en anmeldelse, hvor det er den litterære oplevelse der lægges vægt på, for i fagfolks verden er det virkelig værdifuldt at få den slags med. Desuden går jeg op i at hvis man kommer

med nogle statements, fx om at sproget er elendigt, så skal de underbygges med eksempler. Ikke noget med at synes en hel masse eller "i dag er jeg i godt humør, så derfor er jeg positiv"...

- Det er også vigtigt at anmelderne sætter bøgerne ind i et perspektiv, fx hvis forfatteren har skrevet 15 andre bøger, eller giver eksempler på beslægtede udgivelser, man også kan se på, hvis man er særligt interesseret - ligesom de meget gerne må foreslå hvordan de kan bruges i undervisningen.

Anmeldelser med glød

Bogbotten.dk har pt. omkring 10 mere eller mindre produktive

anmeldere fast tilknyttet med hver deres baggrund og særlige interesseområder.

- Bogbotten lever sit liv på grund af at der er nogle anmeldere der laver et kolossalt stykke arbejde. Jeg er virkelig ydmyg omkring det, for jeg synes det er så stort at de gør det. Jeg får lyst til at give disse sprudlende mennesker noget igen, måske ved at folde Bogbotten mere ud på en eller anden måde, så

folk føler at de kan være med til at påvirke retningen, det kunne være rigtig sjovt at gøre – det er jeg sikker på at Merete også har gjort, mens hun stod for det, siger Maria-Louise Bjerrum.

Helle Vibeke Jensen har lavet logoet, der forestiller et robot-hoved med en bog på, hvorfor navnet Bogbotten gav sig selv.

Tænk her på at inddrage dem i hvilke bøger der bliver anmeldt?

- Ja, netop fordi nogle af anmelderne er så ekstremt produktive, tænker jeg at vi engang imellem skal overveje om vi anmelder for meget eller anmelder de rigtige bøger. Ind imellem læser jeg jo anmeldelser som hverken er vildt begejstrede eller synes noget er sådan rigtig skidt-skidt, bare lidt leverpostejagtige ... Hvordan får vi gjort det mere interessant for modtagere og

skal de anmeldelser med eller ej, det tror jeg også anmelderne har en holdning til og det er den slags samtaler, jeg gerne vil inddrage dem i, forklarer Maria-Louise Bjerrum og lægger til:

- Jeg har lyttet meget til Meretes ønske om at Bogbotten ikke skal være sådan et finkulturelt snoppeorgie, hvor vi kun forholder os til litteraturen, men ikke beskæftiger os med almindelige menneskers godnat-læsning. Det synes jeg er en rigtig sympatisk tanke! Samtidig er det okay at man som anmelder er 100 procent skarp på at kalde en spade for en spade, så hvis en bog ikke er interessant må det godt siges højt. Jeg synes det er okay at vi forholder os kritisk og vurderer om noget er interessant at formidle videre, om vi nødvendigvis skal forholde os til så mange titler.

- Helt sikkert. Omvendt er det vigtigt at man på Bogbotten.dk kan finde næsten alt. Den bredde findes ikke andre steder. Men det er da også sket at jeg har sorteret lidt ud her og der, fx i pigebøgerne, som der af til kommer 20 af på en måned, supplerer Merete Flensted Laustsen.

Hvad med anmeldelser af fagbøger, fx biografier, som især drenge er vilde med?

- Det er rigtigt at ikke-læsende drenge godt kan kværne fagbøger - det ved jeg jo som lærer - så det kunne da være interessant at se nærmere på. Det er også en ting, jeg gerne vil tale med anmelderne om.

Hvordan skal vi skære kagen og hvad er det de interesserer sig særligt for og ved en masse om, siger Maria-Louise Bjerrum.

Merete Flensted Laustsen skyder ind:

- Når det hidtil mest har været anmeldelser af skønlitteratur, er det kun fordi jeg ikke har kunnet få nogen til at bide på fagbøgerne,

bortset fra et par kogebøger og sådan ... Derfor har jeg ikke turdet give mig i kast med dem. Jeg har ikke selv stærk nok viden om faglitteratur og ved ikke hvad der skal til for at en fagbog er god. Jo, jeg kan sige noget om dens læsbarhed, men ikke andet.

Hvordan med anmeldelser af grafic novels og tegneserier?

- Dem plejer Bodil Christensen og Søren Fanø at skiftes til at anmelde, men der er ingen decideret tegneserie-anmelder, oplyser Merete Flensted Laustsen.

Hun tilføjer at der heller ikke er anmeldere med særlig ekspertise inden for multimodale udgivelser, hvorfor man nok skulle have sendt nogen af sted på kursus, hvis man ville gøre mere ved området.

Eller finde en anmelder med den kompetence - hvis anmelderkorpsset altså kan udvides?

- De nuværende anmeldere er helt fantastiske og fortsætter helt sikkert! Men derfor er det da bestemt også en mulighed at få nye kræfter til, hvis der er områder der trænger til at blive dækket bedre, siger Maria-Louise Bjerrum og lægger til:

- Alt det skal vi til at lægge en fremadrettet strategi for - meget gerne sammen med anmelderne og Selskabet for Børnelitteratur - selv om Katarina og jeg sørger for at der er en vis topstyring. Overordnet set ved vi at det især er dansklærerne, ofte i udskolingen, der bruger Bogbotten.dk - sådan så det i hvert fald ud for tre år siden, da der blev lavet en mini-brugerundersøgelse.

Men det kunne være spændende at vide noget mere om, hvem der læser anmeldelserne og hvad de faktisk bruger dem til. Tænk hvis man kunne få nogle studerende til at grave i det, det ville da være fedt!

Opfordringen er hermed givet videre. ■

En flænge i fordommene

Af Bodil Christensen, Underviser på
Læreruddannelsen i Aalborg

John Green skriver om unge, han skriver i øjenhøjde med unge, men har et voksent overblik, der får hovedpersonerne til at stille det eksistentielle spørgsmål: Hvad er et menneske? Og hvad er et godt menneske? Og hvordan kan man leve et godt liv uden at være perfekt?

"Er der noget galt?"; spurgte han. Jeg rystede på hovedet. "Jeg skal bare lige have lidt luft." Jeg satte mig op, vendte ryggen til ham, fandt mobilen frem og søgte: 'bliver bakterier fra folk man kysser i ens krop'. Jeg scrollede hurtigt

gennem nogle pseudovidenskabelige resultater, inden jeg nåede til en rigtig videnskabelig undersøgelse. Der udveksles omkring 80 millioner mikrober per kys, og efter seks måneder viser menneskets mikrobiom sig at være mådeligt, men konsekvent, forandret, kunne jeg læse mig til."

Sådan. Kys, det kan være katastrofalt. Det ved Aza Holmes i John Greens nyeste bog: *Skildpadder hele vejen ned*, der har begivet sig ind i det meget svære projekt: Kys den dreng, du godt kan lide.

Aza Holmes er en ung teenagepige, hun har en god veninde, og hun har en 'måske-kæreste', som hun meget, meget gerne vil være sammen med – også med kys og kram. Men hendes tanker invaderes, uden at hun kan gøre noget for at styre dem.

Til psykologen siger hun: "Jeg føler ikke, at det er mig, der kører bussen med mine tanker, sagde jeg. At du ikke har kontrol over dem?, sagde hun. Det kan man godt sige."

Aza Holmes kan ikke styre tankerne, der konstant invaderer hende med angsten for at få alle mulige infektioner. Hun vasker hænder, spritter hænder og mund konstant, og på et tidspunkt drikker hun hospitalssprit for at modvirke bakteriers indtog i

kroppen. Hun styrer ikke sit eget liv, men hvem styrer det så? Og hvordan får hun så meget kontrol som muligt over sine tanker, så hendes liv kan blive fyldt med glæde og gode relationer?

Det handler bogen *Skildpadder hele vejen ned* om. John Green er forfatteren, han har skrevet en lang række bøger: *En flænge i himlen*, *Gåden om Alaska*, *Endnu en Kathrine*, *Paper Towns* og nu *Skildpadder hele vejen ned*. Green skriver om unge, han skriver i øjenhøjde med unge, men har et voksent overblik, der får hovedpersonerne til at stille det eksistentielle spørgsmål: Hvad er et menneske? Og hvad er et godt menneske? Og hvordan kan man leve et godt liv uden at være perfekt?

Udvidelse af horisonten

Når man læser bøger, bliver man klog på en smuk måde. Det ved vi jo. Men litteratur giver udover viden også indsigt i andres liv, litteraturen kan give forståelse for egne og andres liv med de problemer og udfordringer, der nu måtte være. Litteraturlæsning udvider horisonten og viser, at livet kan være andet og mere end det synes, set fra læserens eget skolebord.

Aza, Hazel, Margos og de andre Green-hovedpersoner bidrager til læserens dannelse, de udvider læserens horisont og de giver mulige svar på nogle eksistentielle spørgsmål. De forsøger alle at komme overens med tilværelsens udfordringer.

John Greens bøger har en række fællestræk:

1. Hovedpersonerne er outsiders med eksistentielle kriser. De "passer ikke ind", og de har store personlige problemer, der skygger for et helt "almindeligt" liv.
2. Der er mange intertekstuelle træk. Der trækkes referencer til

litteraturens verden, men der er også filmreferencer. Alt sammen bidrager til at give et facetteret billede af hovedpersonernes liv.

3. Realismen er ikke afgørende. Det foregår i et Amerika, hvor der ofte er fraværende forældre. I en dansk kontekst kan det synes urealistisk, men det er ikke afgørende. Persontegningen er troværdig, det er det afgørende.
4. De handler alle om at "blive nogen", ikke om at "være noget".
5. Håbet lever, når bogen lukkes. Helt i Løgstrups ånd, så tager Green

ikke livsmodet fra læseren. Han giver i højere grad livsmod.

Det særlige fællestræk for John Greens bøger er, at de skriver sig ind i K. E. Løgstrups filosofi, hvor han siger: "Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej." John Green lader relationerne være afgørende og skelsættende. Det er vennerne, de tilfældige møder og de markante voksne, der kan gøre en forskel.

Forsvar for tolerancen

Det er ikke nemt, at have en diagnose, uanset om det er en kræftsygdom eller en diagnose for tvangstanker. Det er heller ikke nemt at være ung. Men at være ung med en diagnose (uanset handicap) er særdeles svært. Hvordan er det? Som ung eller voksen kan man kun få indblik i den verden gennem andres erfaringer, og her er litteraturen en måde, hvorpå man kan se verden med andres øjne.

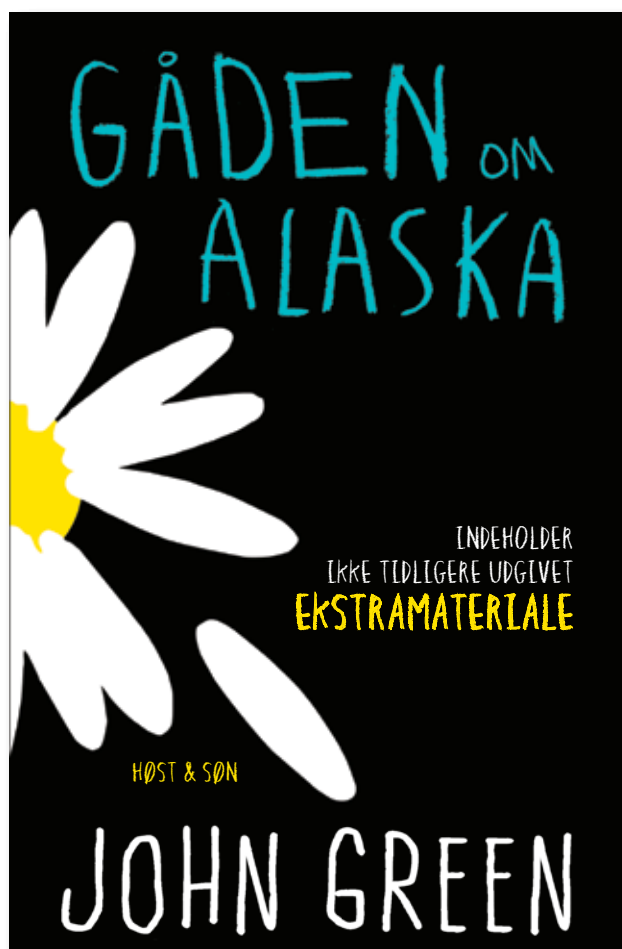
Filosoffen Martha Nussbaum siger i et interview: "Selvfølgelig er det vigtigt, at unge mennesker har et arbejde og føler medbestemmelse på den førte politik. Men hvis du aldrig er blevet trænet i at forestille dig, hvordan dine

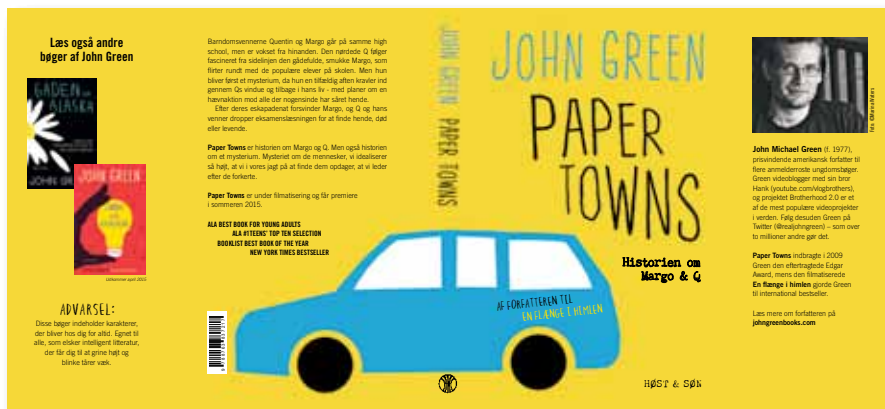
”

Når så mange børn skal inkluderes i "almindelige" skoleklasser, er det mere nødvendigt end nogensinde før, at man har et billede af, hvordan verden ser ud fra en socialangst elevs side, fra en ADHD-drengs side eller fra en kræftsyg persons side.

”

medborgere har det, og kan finde ud af at argumentere med respekt, vil demokratiet i sidste ende fejle." Nussbaum mener, at litteraturen netop kan få os til at se med "the inner eye", så vi kan forestille os, hvordan det er, at være en anden. ►

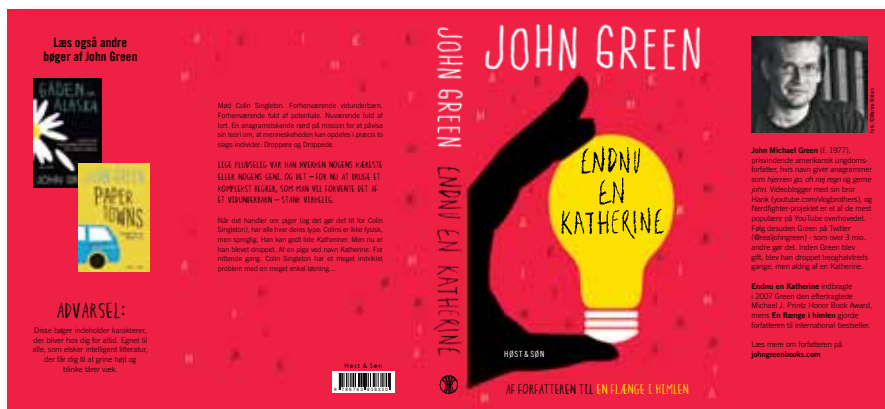

2. Kompositionen, sproget, fortællestemmen
3. Bøgernes digitale "medløb", hvor Green-brødrenes vlogs er interessante dialogfora
4. Indsigt i og viden om psykiske (og fysiske) handicaps

Man kan læse bøgerne alene, men læseoplevelserne bliver større, når de deles. John Greens bøger bliver også bedre, når de bliver delt med andre læsere. De kan med fordel deles af en skoleklasse.

John Green skriver i *Skildpadder hele vejen ned*: "Du tror, du er maleren, men i virkeligheden er du lærredet." Er vi selv herre over vores skæbne? Kunne Miles og vennerne i *Gåden om Alaska* have forhindret Alaskas selvmord? (og var det et selvmord?). Har Aza i *Skildpadder hele vejen ned* en mulighed for at blive et dueligt menneske, der kan indgå i tætte relationer? Hvordan kan Hazel og Augustus' kærlighedshistorie lære "almindelige" teenagere noget?

Der er mange, mange spørgsmål, der alle tager afsæt i det helt eksistentielle: "Er du selv maleren, eller er du et lærred?" Young Adult-bøgerne her er ikke kun til unge voksne. Det er bøger med substans og seriøse overvejelser over, hvad et menneske er. De er Y&OA-bøger. Altså bøger til unge og ældre voksne. Til alle.

Når så mange børn skal inkluderes i "almindelige" skoleklasser, er det mere nødvendigt end nogensinde før, at man har et billede af, hvordan verden ser ud fra en socialangst elevs side, fra en ADHD-drengs side eller fra en kræftsyg persons side.

Omgivelsernes accept og (til tider manglende) tolerance bliver udstillet på forskellig vis, men i alle John Greens bøger er der et klart forsvar for tolerancen og forståelsen. Når Green kan skrive så troværdigt om marginaliserede unge, så begrundes han det selv med en opvækst præget af mobning og en vedvarende følelse af at være anderledes. Og når man som læser tror på hans fortællinger, så skyldes det måske også hans etos.

Eksistentielle spørgsmål

Det er ikke kun i bøgerne, John Green giver udtryk for sine synspunkter. Sammen med sin bror har han en blog, hvor de rådgiver og hjælper børn og unge, der er ofre for mobning, føler sig alene eller på anden måde gerne vil have svar på livets spørgsmål.

På <https://www.youtube.com/user/vlogbrothers> kan man som youtube-følger også deltage i rådgivningen af de unge, der skriver i kommentarfeltet.

Undervisningspotentialet er således stort, hvis man vælger at læse John Green i overbygningen:

Man kan fokusere på

1. Tematikken: De sårbare unge

Litteraturliste:

Bugge, David: Løgstrup og litteraturen, Klim 2009
 Bugge, David: Løgstrup og skolen, Klim 2014
 Geer Hammershøj, Lars: Dannelse i uddannelsen, Hans Reitzels Forlag, 2017
 Green, John: En flænge i himlen, Høst & Søn 2012
 Green, John: Gåden om Alaska, Høst & Søn 2005
 Green, John: Skildpadder hele vejen ned, Høst & Søn, 2017
<https://www.youtube.com/user/vlogbrothers>
 Nussbaum, Martha C.: "The new religious intolerance, overcoming the politics of fear in an anxious age", The Belknap Press of Harvard University Press, 2012
<https://forfatterweb.dk/oversigt/john-green>

Se mod **NORD**

Af Ayoe Quist Henkel, lektor ved læreruddannelsen i Silkeborg VIA UC og Ph.D i børnelitteratur

8. klasse på Lisbjergskolen i Aarhus har arbejdet med den digitale grafiske roman *NORD* og på baggrund af erfaringerne herfra har artiklens forfatter, sammen med klassens lærer Jan Frydensbjerg, udviklet et undervisningsforløb med fokus på at "læse" skrift, billede og lyd.

NORD, som er skrevet af Camilla Hübbe og tegnet af Rasmus Meisler, har taget lang tid at udvikle som digital grafisk roman, da det er en ny form for litteratur, der udnytter og eksperimenterer med digitale muligheder for at fortælle via forskellige udtryksformer og interaktivitet. Den tematiserer bl.a. det at vokse op og finde sig selv, modgang, ondskab, tillid, kærlighed, fristelser, forestillinger om skæbnen og har en krads kritik af udnyttelsen af jordens ressourcer.

NORD handler om den 14-årige pige, Nord, der rejser ud for at finde sin mor, der er forsvundet. Undervejs møder hun bl.a. egerndrenge Ratatoskr, de tre norner Urd, Skuld og Verdante og det hårrejsende uhyre Nidhug, der gnaver i Livstræets rødder dybt i Nifelheim. Langsomt går det op for Nord, at et nyt Ragnarok er under opsejling.

NORD er i kraft af at være en digital grafisk roman baseret på dels en spændende historie, der blandt andet gentænker den nordiske mytologi i et nutidigt samfund, og dels at udnytte de digitale muligheder for at

fortælle med både skrift, billede og lyd og inddragelse af læseren. Derfor benytter udgivelsen sig af forskellige udtryksformer og af dybde, rum og interaktivitet, sådan at læseren "går ind" i fortællingen igennem transparente lag. På den måde inviteres læseren til at gå på opdagelse og undersøge scenerne, som kan være alt fra Nords lejlighed i København, til Sejrs imperium på Island eller nornerens drivhus, der ligger "mellem verdener", og hvor de holder øje med hvert enkelt menneskes skæbneplante.

På opdagelse i fortællingen

Læseren kommer med på Nords rejse, der bl.a. indbefatter at sejle over stormfuldt hav eller at bevæge sig dybt ned i jordens indre, hvor Nidhug gnaver i Livstræets rødder. Dermed skal eleverne både læse billeder, skrift og lytte for at få fortællingen ind under huden, og de skal bevæge sig fra den ene interaktive sten og til den næste for at drive fortællingen frem. *NORD* som digital grafisk roman er således mindre lineær, men inviterer

til at benytte alle sanser og gå på opdagelse i fortællingen.

NORD er dermed en hybrid fortælling, der både stiller sig solidt i fantasygenren med bl.a. den udvalgte ydre og konkrete rejse, der bliver til en indre identitetsrejse, men samtidig på sin helt egen måde også genfortolker skabninger og forestillinger fra den nordiske mytologi og stiller spørgsmålstejn ved menneskets higen efter rigdom og udbytning af jordens ressourcer.

Med reference til fantasygenren er pigens Nord den udvalgte, der skal redde verden, men som vægrer sig imod denne mission og tvivler på sine egne evner. Hun "hænger ved sin mor," som nornerne siger, og må mobilisere al sit mod og have hjælp fra nornerne, Vølvens smykke Frjó og Ratatoskr, der dog ikke altid er til at stole på. Imidlertid viser det sig i sidste ende, at det er kræfterne i hende selv, der kan vise vejen. Identitetsrejsen foregår ganske symbolsk igennem ufremkommelig tåge og mørke, og på rejsen må hun ►

helt ind i jordens indre og ned til livstræets rødder og kæmpe mod uhyrlige væsner og fristelser, før hun i bogstaveligste forstand kan vokse op som en spire og blive til den, hun er og udvikle sit forhold til forældrene.

Danskundervisningen må flytte sig

Titlen *NORD* refererer både hovedpersonens navn, hendes behov for at finde retning og navigere i sit liv, hvilket bl.a. bliver ud fra Nordstjernen, og til den nordiske dimension i fortællingen i form af de mytologiske lag og de nordiske scenarier. I løbet af 2018-19 bliver *NORD* oversat til islandsk, færøsk, norsk og svensk og kan dermed også give mulighed for nabosprogsundervisning. I undervisningsforløbet bliver der lagt vægt på, at eleverne læser og producerer multimodale tekster, hvilket er et område, der blev kraftigt opskrevet med Fælles Mål fra 2014.

Under udviklingen af *NORD* har en række skoleklasser fra Island og Danmark bidraget ved at arbejde med den digitale grafiske roman i

8. klasse på Lisbjergskolen i Aarhus arbejder med den digitale udgave af *NORD*.

forskellige faser af dens udvikling og give respons på fortællingens form og indhold. Senest har 8. klasse på Lisbjergskolen i Aarhus arbejdet intensivt med *NORD* og erfaringerne herfra danner baggrund for det undervisningsforløb klassens lærer Jan Frydensbjerg og jeg har udviklet med fokus på at "læse" skrift, billede og lyd og skabe baggrund for, at eleverne selvstændigt kan fordybe sig i det, de vurderer er mest centralt i fortællingen i forhold til tematikker, genreelementer og de forskellige udtryksformer.

I en tid hvor litteratur begynder at flytte ind på forskellige digitale devices som computere, tablets og mobiltelefoner og dermed bliver intermedial – altså befinder sig imellem medier og kan benytte sig af forskellige udtryksformer som skrift, billede, lyd, oplæsning, animation og film må danskundervisningen også ændre sig. Og det er det, udviklingen af den digitale grafiske *NORD* og undervisningsforløbet er et bidrag til.

Med sanserne forrest

Derfor er forløbet bygget op omkring, at eleverne skal læse med sanserne forrest, at de skal sammenligne de forskellige udtryksformer og analysere relationerne mellem skrift, billede og lyd og at de skal sætte sig selv i forhold til fortællingen: Hvad siger den om at være ung i dag? Hvad siger den om vores samfund og miljø? Om at være

til som menneske i verden? I løbet af forløbet arbejder eleverne med bl.a. litteratursamtaler, kapitelsnaps og de udarbejder et kompas, hvor de reflekterer over deres læsning af den digitale grafiske roman.

Dermed arbejder de også selv med at udtrykke sig i såvel skrift, billede og lyd. Desuden skaber de også selv et produkt i form af deres eget kompas over *NORD*, der reflekterer over det, de har fundet mest interessant i læsningen og sætter sig selv i relation hertil. Det kan fx være i forhold til tematikkerne om at vokse op, vores omgang med miljøet eller værkets forhold mellem skrift, billede og lyd.

Endelig er der forskellige oplæg til meddigtende remedieringsopgaver som bogtrailere, synsvinkel- og genreskift og lignende, som læreren kan vælge imellem i forhold til den enkelte klasses fokus. På den måde arbejder eleverne hele tiden med at blive klogere på relationerne mellem form, indhold og teksters udsagn, hvilket de kan anvende i forhold til de mange andre digitale tekster, som de omgiver sig med både indenfor og udenfor skolen.

Den digitale grafiske roman *NORD* udkommer sammen med undervisningsforløbet 12. april 2018.
<http://danskidybden.gyldendal.dk/>

Læs mere på:
<http://www.nord-app.com/>

Eleverne skal både læse billeder, skrift og lytte for at få fortællingen ind under huden.

Når klimakamp og mytologi mødes, og lidt ujævn musik opstår

Af Mads Bluhm, bibliotekar og master i børne- og ungdomskultur, æstetiske læreprocesser og medier

Der er kælet for de visuelle detaljer i Camilla Hübbe og Rasmus Meislers bog *NORD*, der kombinerer vor moderne verdens klimaforandringsproblemer med den ældgamle, nordiske mytologi.

I bogen følger vi titelpersonen Nord, en 14-årig pige, der bor sammen med sin mor, Liv, på Balders Plads i København. Allerede i bogens indledende kapitel etablerer Hübbe en forbindelse mellem vores reelle verden og den mytologiske. De to verdener smelter sammen, da Liv bliver kidnappet af sin vanvittige og kropsfikserede arbejdsgiver Sejr. Han er som en klassisk James Bond-skurk ved at konstruere en raket, som skal hjælpe ham med at erobre nye dimensioner.

For at redde sin mor – og verden forstås – bliver Nord ført ind i en mytologisk verden, som minder om vores på nogen måder, men som samtidigt også er en forjættet magisk verden, hvor entiteter fra den nordiske mytologi lever med saft og kraft. På sin side har Nord de 3 skæbneguder eller norner, Urd, Verdande og Skuld. Nord er deres udvalgte til at redde vores forurenede og klimaforandringsplagede jord, som ikke er mange rotationer om solen fra at opgive ævred totalt.

Det viser sig snart, at Sejr har allieret sig med den mytologiske Nidhug, og at det er en kamp af episke dimensioner, som Nord og hendes hjælpere står over for. I hvert fald på overfladen. Men det er som om, vi aldrig kommer helt ned under denne. Vi får godt nok at vide, hvad der er på spil, men Hübbes tekst giver os

desværre aldrig rigtig lov til at sanse og føle det sammen med bogens personer.

Der er som sagt kælet for den visuelle oplevelse. Bogen har et - på den gode måde - særpræget aflangt format, og det er tydeligt at se, at der er tænkt meget over tekstmængden på hver side, og hvorledes denne er placeret. Det giver en dynamisk læseoplevelse, som på glimrende vis er med til at definere rytmen og hastigheden med hvilken, man oplever fortællingen, og det fungerer godt. Det samme gør Meislers mange illustrationer det meste af tiden. Fordi de er så talrige, og fordi de på interessant vis spiller sammen med selve sidens layout og faktisk iscenesætter selve teksten, så får fortællingen en inddragende visuel kvalitet, som er helt særlig.

Desværre blev jeg et par gange under læsningen revet ud af historien, fordi jeg oplevede en diskrepans imellem bogens illustrationer og teksten. For eksempel beskrives en kvinde som gammel men meget smuk, men illustrationen viser en uskøn, gammel kvinde. Det kan lyde som petitessegranskning, men når illustrationerne tydeligvis er en meget vigtig del af fortællingen, så burde man have styr på formidlingen.

I slutningen går det hele også en kende stærkt, og spændingen kunne med fordel have været trukket lidt ud. Den sløjfe, som slutningen binder, kunne også godt have været lidt mere pakket med action og drama. Jeg savnede swung og gravitas både for vores hovedpersoner, men også for vores verden i det hele taget. Det er jo trods alt ikke hver dag, at Ragnarok bliver afværget.

Det skal nævnes, at forlaget arbejder ihærdigt på en digital version af *Nord* med bl.a. musik og andre digitale virkemidler. (Se præsentationen af den digitale version + undervisningsforløbet hertil side 21-22, red.) Det kan potentielt løfte fortællingen, men tekniske udfordringer gjorde det umuligt at forholde sig til i denne anmeldelse.

NORD er en fortælling med fine ambitioner, men den mangler lige det sidste skvæt aseblod for rigtigt at gribe læseren.

NORD

Forfatter: Camilla Hübbe

Illustrator: Rasmus Meisler

196 sider

Høst & søn, 2017

Lette bøger til unge og voksne

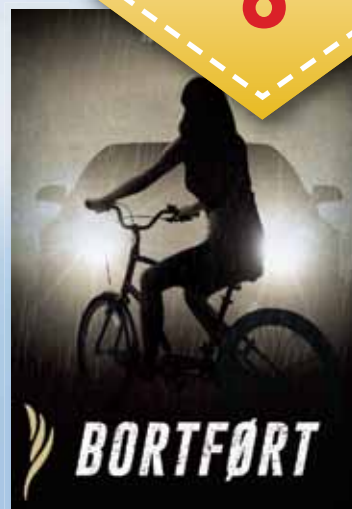
Mød os på
Skolemessen
i Aarhus på
**Stand
6**

LINDA KLEIN:
Købt til tavshed
lix 20

LISE ANDERSEN:
Mig og min far
lix 19

SØREN NYEGAARD:
Bortført
lix 21

Pris pr. bog kr. 225, bog med lyd kr. 425 (priser inkl. moms)

Kig efter fjeren, så får du en let bog!

Læringscentre kan bestille hos:

NYT DANSK LITTERATURSELSKAB
Gammelsøhøj 9 • 2640 Hedehusene,
Telefon 46 59 55 20
www.ndl.dk
ndl@ndl.dk

Andre kan bestille hos:

BIBLIODAN
Låsbygade 67-69 • 6000 Kolding
Telefon 70 20 71 80
www.bibliodan.dk
bibliodan@bibliodan.dk

Nyt
Dansk
litteratur
selskab

Skal du have bøgerne plastet, så tilbyder Bibliodan:

Dimension	Pris/stk.	Antal	Dimension	PVC-fri Pris/stk.	Antal
02 cm x 30 m	37,75		02 cm x 30 m	43,00	
04 cm x 30 m	56,50		04 cm x 30 m	68,50	
06 cm x 30 m	72,25		06 cm x 30 m	87,50	
22 cm x 30 m	200,00		22 cm x 30 m	232,50	
24 cm x 30 m	218,50		24 cm x 30 m	253,50	
26 cm x 30 m	237,00		26 cm x 30 m	275,00	
28 cm x 30 m	258,00		28 cm x 30 m	296,00	
30 cm x 30 m	273,25		30 cm x 30 m	317,25	
32 cm x 30 m	291,25		32 cm x 30 m	338,00	
34 cm x 30 m	309,50		34 cm x 30 m	359,00	
36 cm x 30 m	327,50		36 cm x 30 m	380,50	
38 cm x 30 m	345,75		38 cm x 30 m	401,50	
60 cm x 30 m	546,00		60 cm x 30 m	634,00	

Bogplast – hurtigt og billigere!

**Priserne er ekskl. moms og frit
leveret ved køb over kr. 800,-**

Levering maks. 7 dage

**Send bestillingssedlen til:
Bibliodan, Låsbygade 67-69,
6000 Kolding**

eller bestil via vores hjemmeside